

01 Moord en doodslag, straf en karaktermoord

(Bijgewerkt 04-01-2021)

-op of omstreeks 23 september 1999 in de gemeente Deventer opzettelijk en met voorbedachten rade [slachtoffer] van het leven heeft beroofd, immers heeft verdachte met dat opzet en na kalm beraad en rustig overleg, de hals van die [slachtoffer] dichtgedrukt/dichtgetrokken/dichtgeknepen (gehouden) en/of die [slachtoffer] op het (achter)hoofd geslagen, althans haar op haar (achter)hoofd laten vallen en/of bij die [slachtoffer] een of meer ribben gebroken en/of met een mes die [slachtoffer] een of meermalen in de borst gestoken, tengevolge waarvan voornoemde [slachtoffer] is overleden-

Een chronologische opsomming van feiten om er in te komen en de draad niet kwijt te raken:

1996	29 december	De echtgenoot van het slachtoffer, Willem Wittenberg, overlijdt op 69-jarige leeftijd aan een hartaanval. Bij zijn overlijden bezit zijn weduwe een vermogen van circa 4 miljoen gulden.
1997	7 februari	Met hulp van een kennis komt een testament van de weduwe tot stand, voornamelijk ten gunste van de echtgenote en het dochtertje van die kennis.
1999	13 september	Na overleg met haar belastingadviseur Ernest Louwes komt er een nieuw testament. Een na haar overlijden op te richten stichting ten behoeve van psychiatrische patiënten wordt de begunstigde van het vermogen van de Wittenbergs.
	22 september	's Avonds belt Louwes om een afspraak te maken met de weduwe om een document op te halen.
	23 september	's Ochtends haalt Louwes bij de weduwe een brief betreffende verlenging van grafrechten op. Zij voeren een kort gesprek over een eventuele schenking van de weduwe aan de St. Jan te Den Bosch. 's Avonds belt Louwes naar aanleiding hiervan kort mobiel met de weduwe.
	25 september	De weduwe Wittenberg verschijnt niet op haar wekelijkse kappersafspraak en wordt vervolgens vermoord aangetroffen in haar woning. De GGD-arts stelt een onnatuurlijke dood vast. Het aanwezige bijstandteam verhindert hem nader onderzoek te verrichten naar het moment van overlijden. Hij weigert vervolgens een 'artikel-10-verklaring' in te dienen. In Deventer wordt een mes gevonden, ruim 1 km van de plaats delict.
	26 september	Sectie op het stoffelijk overschot. De vondst van het mes wordt gemeld bij de politie.
	27 september	Eerste contact recherche met Ernest Louwes. Aanleiding is het gevoerde mobiele gesprek. Het mes wordt opgehaald en de geur wordt overgebracht op een geurdoek.
	6 oktober	Louwes geeft aan behulpzaam te willen zijn met oplossen van een tegenstrijdigheid in de telefoongegevens. Die tegenstrijdigheden zijn het gevolg van rekenfouten, gemaakt bij de Technische Recherche. Zijn telefoongegevens worden opgevraagd.
	14 oktober	Louwes opent een rekening bij de SNS-bank onder eigen naam, onder vermelding 'beheer Wittenberg'.

	15 oktober	Een vingerafdruk die op een deur in de woning van de weduwe was aangetroffen, geeft een hit. Hij is van Louwes. De afdruk zit wegens een oude geseponeerde aanklacht in de databank. Louwes leegt na toestemming van het OM een kluis van de overledene en stort een daaruit afkomstige geldsom van f 17.000,- op de rekening, die hij de voorafgaande dag had geopend. De storting wordt door de SNS-bank geboekt als zijnde gedaan op zondag 17 oktober.
1999	28 oktober	Louwes blijkt in de avond van 23 september via een zendpaal in Deventer met de weduwe te hebben gebeld. Zelf stelt hij, dat hij in de buurt van Harderwijk belde.
	9 november	In een gesprek tussen de adjunct-directeur van de Zwolsche Algemeene en de recherche geeft de adjunct-directeur aan, dat hij geweigerd heeft de uitkering van de levensverzekering van mevrouw Wittenberg over te maken naar de beheersrekening, die Louwes bij de SNS-bank had geopend.
	19 november	Aanhouding Ernest Louwes.
	30 november	Een sorteerproef met de hond Spike wijst Louwes aan als degene, die het op 25 september gevonden mes heeft gehanteerd.
2000	9 maart	Vrijspraak Rechtbank Zwolle bij gebrek aan bewijs.
	22 december	Veroordeling tot 12 jaar Gerechtshof Arnhem.
2001	20 november	Cassatieverzoek verworpen Hoge Raad.
2003	1 juli	Herzieningsverzoek door Hoge Raad ingewilligd, Louwes vrijgelaten. Het mes kan het moordwapen niet zijn zoals blijkt uit DNA-onderzoek van het NFI.
	8 december	Eerste inhoudelijke procesdag herziening Den Bosch. Presentatie van DNA-sporen van Louwes op de blouse van het slachtoffer.
2004	26 januari	Tweede inhoudelijke procesdag herziening Den Bosch. Meer DNA-sporen van Louwes op de blouse van het slachtoffer.
	9 februari	Uitspraak herzieningsproces Den Bosch. Bevestiging van het vonnis van het Gerechtshof Arnhem 2000 onder verbetering van bewijs; er is DNA van Louwes aangetroffen op de blouse van de weduwe. Louwes arrestatie ter zitting wordt een nationaal media-event.
2005	22 februari	De Hoge Raad wijst cassatieverzoek af in weerwil van het tegenovergestelde advies van de Advocaat-Generaal.
2006	6 juni	Rapport oriënterend vooronderzoek Deventer Moordzaak van OM n.a.v. de kritiek van Maurice de Hond, die wordt verworpen.
	9 oktober oktober	Publicatie aanvulling oriënterend vooronderzoek. De geurproeven van 'Oefengroep Oost' blijken frauduleus te zijn uitgevoerd. Ook de geurproef van Louwes hoorde hier bij.
2007	5 juni	De Hoge Raad beveelt nader onderzoek naar de verklaringen van de begraafplaatsbeheerder, zoals aangedragen door Maurice de Hond.
2008	18 maart	Herzieningsverzoek door de Hoge Raad verworpen.
2009	2 april	Louwes vervroegd in vrijheid gesteld.
2011	12 juli	De staatssecretaris van Justitie wijst het verzoek tot toekenning Verklaring betreffende Gedrag t.b.v. Louwes af; deze kan nu niet als advocaat aan het werk.
2012	17 april	Bevestiging van het oordeel van de staatssecretaris door Rechtbank Zwolle.
	november	Louwes verkrijgt alsnog een Verklaring omtrent Gedrag.
2013	25 januari	Haagse Orde van Advocaten weigert Louwes te beëdigen als advocaat.

	21 maart	Verzoek op basis van de Wet hervorming herziening ten voordele ingediend.
	3 juni	In een beroepsprocedure legt het Hof van Discipline (advocatuur) Louwes ondanks de verworven Verklaring omtrent Gedrag een verbod op als advocaat te beginnen.
2014	21 januari	Het ACAS-advies biedt openingen op het gebied van het DNA-bewijs en het bewijs aangaande het tijdstip van het delict, maar gooit de deur dicht voor het bewijs aangaande het GSM-gesprek, dat over de zendmast in Deventer werd afgewikkeld.
2014	4 juli	Beslissing van het Parket (lees: AG Mr. Aben) inhoudende nader onderzoek naar de status van de sporen op de blouse (hoeveelheden, sporen wel oorspronkelijk en wel of niet geweldgerelateerd), nader onderzoek houdbaarheid bewijs vanwege de plaats, waar Louwes belde en nader onderzoek forensische aanwijzingen voor ander tijdstip delict. Ook werd aandacht gevraagd voor autosomale DNA-sporen van Louwes aan de nagels van het slachtoffer, terwijl die nu juist nooit werden aangetroffen.
2018	augustus	Evaluatie Wet hervorming herziening ten voordele verschijnt. Deze behandelt de afhandeling van vijf belangrijke zaken, waaronder de Deventer Moordzaak. Alleen de Deventer Moordzaak blijkt nog steeds niet te zijn afgehandeld.
2019	september	Een artikel in de Stentor onthult, dat Aben het DNA-onderzoek heeft overgedragen aan het Cold Case Team Amsterdam, omdat Knoops zijn onvrede uitte over de weigering van Aben, de contra-expertise van het DNA-bewijs door Whitaker (UK) vergezeld te laten gaan van bewijsstukken omtrent de wijze, waarop het sporenbeeld tijdens het onderzoek was gewijzigd. Aben bevestigt dat er zich onregelmatigheden in het onderzoek naar de Deventer Moordzaak hebben voorgedaan.

●Een akelig verhaal

Op zaterdag 25 september 1999 wordt mevrouw Wittenberg verwacht bij de kapster. Zij verschijnt echter niet op tijd. Heel ongebruikelijk natuurlijk, want zij is altijd heel stipt. De kapster belt een kennis, die in de buurt woont van mevrouw Wittenberg - in een buitenwijk van Deventer. Zij constateert dat er niet wordt opengedaan en alle gordijnen nog dicht zitten. Vervolgens belt de kapster de politie. De politie forceert een ruitje bij de keukendeur en vindt mevrouw Wittenberg levenloos in de woonkamer.

Tegelijk met het onderzoek door de technische recherche van de woning onderzoekt een arts van de GGD het slachtoffer en constateert een onnatuurlijke dood. Als hij nadere bijzonderheden wil vaststellen, zoals de temperatuur van het slachtoffer (algor mortis), wordt hem de deur gewezen. Ook verschijnt er 's middags een team van het Bureau Technische Ondersteuning (BTO) op de plaats delict en onderzoekt de geheugens van de telefoons van het slachtoffer. 's Avonds verschijnt een tweede team van het BTO, hetgeen mede tot verwarring zou leiden. 's Middags start ook het buurtonderzoek en er wordt een mobiele eenheid door de buurt gestuurd op zoek naar verdachte omstandigheden en mogelijk een moordwapen. Er worden putten gelicht, vuilnisbakken omgekeerd en kentekens gecontroleerd.

Op zondagochtend zoekt de tactische recherche namen bij de gevonden telefoonnummers, die het BTO-team de voorgaande dag al had doorgegeven. Daardoor komen ze ook terecht bij het telefoonnummer van ene Louwes, die donderdagavond 23 september nog met het slachtoffer had gebeld. Was hij de laatste, die nog contact had met het slachtoffer, de dader daargelaten? Ook wordt de melding van de vondst van een mes op de vorige dag genoteerd, al is die vondst wel een beetje ver weg gedaan, 1 km verwijderd van de plaats delict, vlak bij het centrum, op de binnenplaats van een flatgebouw. Het mes is overdekt met duidelijke vingerafdrukken. Toch wordt later gemeld, dat er geen vingerafdrukken op het mes zaten. Alsof het een afgeveegd moordwapen was. Met een textiele lap wordt zogenaamd de geur van de dader opgeslagen, om later goed van pas te komen.

's Maandags meldt de recherche zich op Louwes' kantoor in Zwolle voor een eerste gesprek. Daarbij komt als informatie op tafel, dat het slachtoffer twee weken geleden haar testament ingrijpend heeft veranderd.

Op basis van voorlopige informatie van de technische recherche concludeert het rechercheteam al snel, dat het slachtoffer na donderdagavond niet meer heeft geleefd. Toch hadden de beide bureaus van de overkant van de straat al verteld, dat zij mevrouw Wittenberg óók op vrijdag nog hadden gezien. Een van deze bureaus had haar zoon op visite, die de waarneming bevestigde. Daar kwamen weldra nog twee buurtbewoners bij met dezelfde uitkomst: mevrouw Wittenberg zou nog geleefd hebben.

Vanaf dat moment verandert het onderzoek in een dwaling. Over die dwaling handelt dit boek.

Al dwalende vindt men een paar aanwijzingen die naar Louwes leiden. Zijn vingerafdruk wordt aangetroffen in de woning. Weliswaar meldde Louwes al bij het eerste gesprek, dat hij op 23 september nog bij mevrouw Wittenberg was langs geweest, maar dat nam niet weg, dat zijn vingerafdruk in HAVANK werd aangetroffen, de vingerafdrukdatabank. Hij had dus een voorgeschiedenis. Met zijn telefoontje van donderdag is ook iets mis, het BTO meldt in een proces-verbaal, dat het telefoongesprek pas op vrijdag - niet op donderdag - had plaatsgevonden, allemaal heel verdacht. Om dit uit te zoeken wordt de KPN benaderd. Nu blijkt het telefoontje toch op donderdag te zijn geweest. Zoals eerst al telefonisch was doorgegeven aan de tactische recherche. Er was bij het opstellen van het proces-verbaal een rekenfoutje gemaakt. Dan komt er nog een verrassing uit de bus. Op 28 oktober meldt KPN, dat Louwes in Deventer was, toen hij belde. Dus

niet op weg naar huis, zoals Louwes zelf had gemeld. Er was nog iets vreemd aan de hand met dat telefoontje, het was veel te kort voor een normaal gesprek. Maar dat gegeven - en de bijbehorende mogelijke oorzaak: een dropped call – staat niet in het bericht.

Op 9 november verdwaaft de recherche definitief. Een verzekeringsmaatschappij meldt dat ze weigert de uitkering van een levensverzekering op de privérekening van Louwes te storten. Vanaf dit moment wordt de handel en wandel van Louwes volledig onder de loep genomen. Overigens zonder dat dat iets concreets oplevert. Toch wordt kort daarop Louwes in verzekerde bewaring gesteld. Een mes en een geurhond doen de rest.

In februari 2000 moet Louwes zich verantwoorden voor de rechtbank van Zwolle. De rechtbank handelt naar een Oudhollands gezegde: "*Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald*" en spreekt Louwes vrij. Het bewijs is flut. Helaas is deze wijsheid niet aan de recherche of OM besteed, want men steekt werkelijk geen poot uit, om na te gaan, of de zaak misschien toch iets anders in elkaar zit. Men laat het gewoon op een hoger beroep aankomen. Met hetzelfde flutbewijs weet men eind 2000 in Arnhem voor het gerechtshof Louwes toch veroordeeld te krijgen. Het geursorteerbewijs, dat Zwolle resoluut had afgewezen, de geurproef uitgevoerd door een - zo weten wij inmiddels - schaamteloos frauduleus opererende politieafdeling, wordt nu wél geaccepteerd. Het bewijs wordt gebruikt om een ergens ver weg in Deventer opgeraapt mes als moordwapen te bestempelen en tevens te bewijzen, dat Louwes dit wapen had vastgehouden. De geraadpleegde deskundige wordt zodanig om de tuin geleid, dat zij een belastende verklaring aflegt.

Het duurt nog tot halverwege 2003 dat Louwes wordt vrijgelaten, nu blijkt dat het bewijs absoluut niet door de beugel kan. Het mes blijkt dankzij DNA-onderzoek van het NFI met zekerheid het moordwapen niet te zijn. Dit, nadat de deskundige voor de geurproeven alarm had geslagen omtrent de omstandigheid, dat het mes helemaal niet in de nabijheid van de plaats delict was gevonden.

Eind 2003 voltrekt zich alsnog een drama. Er wordt DNA van Louwes op een teruggevonden blouse van het slachtoffer gevonden. Het was tot dan steeds duidelijk geweest, dat Louwes de weduwe nog kort voor haar overlijden had gesproken en de aanwezigheid van zijn DNA dus verklaarbaar is. Met de DNA-deskundigen op de voorste rij beweert de Advocaat-Generaal, dat ze kan bewijzen, dat dat bezoek helemaal niet had plaatsgevonden. Iets wat ze later volstrekt niet waar kon maken. De deskundigen waren kennelijk onder de indruk, ze deden geen enkele poging, om de onschuldhypothese te bevestigen, terwijl dat wel had gekund. En er werd een constructie bedacht om te verzekeren, dat zijn DNA alleen via geweld op de blouse kon zijn gekomen. Hoe men dat kunstje flikt, daarover gaat een belangrijk deel van dit boek. Voor alle zekerheid verlangt het Hof verschillende aanvullende onderzoeken van de diverse sporen uit de woning. Het NFI rapporteerde in 2004, dat deze sporen leeg waren, terwijl dezelfde sporen in 2007 wel resultaten opleverden. Een deel van het gevraagde onderzoek – een second opinion door de RU Leiden (het FLDO) over de wijze waarop de sporen werden achtergelaten – werd gewoon niet uitgevoerd. Controlemetingen van de DNA-sporen – alweer door het FLDO – werd gedwarsboemd, doordat het FLDO slechts de helft van het beschikbare sporenmateriaal van het NFI kreeg opgestuurd.

Men had natuurlijk voorzichtig moeten zijn, na de eerste misser (Zwolle) en de tweede misser (het geslaagde herzieningsverzoek). Maar driemaal is scheepsrecht, een derde misser kon er nog wel bij. De wijze les uit Zwolle was allang vergeten. Men wilde zo graag en het speeltje Louwes liet men niet graag uit handen trekken. Je kunt rustig zeggen, dat het bewijs, waarmee het Hof van Den Bosch zich begin 2004 tevreden liet stellen, een geconstrueerd bewijs is. Niet een vervalst bewijs, hetgeen Louwes in arren moede wél ging veronderstellen. Nee, een geconstrueerd bewijs. Geconstrueerd

met een machtig gereedschap: onwetendheid. Gereedschap, bestaande uit DNA-analysers en crimescopes in handen van wetenschappers, die de finesses van hun apparatuur niet kenden. Onwetendheid bij een gepensioneerde professor, die een eenvoudige tekst in een weerbericht niet goed begreep. Deskundigen op het gebied van telecommunicatie, die verleden en heden en her-en-der met elkaar verwarden. En daardoor aannamen gingen doen, die volstrekt onverantwoord en vooral ondeskundig waren. Zonder dat zij dat zelf in de gaten hadden. Moest het Gerechtshof dat dan wel door hebben? Maar ook het Hof kan zich niet overal achter verschuilen. Liefst 20 maal verbrak het Hof zijn plicht, de verdachte een eigen verweer te gunnen. En het genoemde weerbericht - in gewoon ABN opgesteld - werd door het Hof eerst wel en daarna niet begrepen. Voor het Hof kon het bij wijze van spreken vriezen en dooien tegelijkertijd.

In ieder geval liet het Hof zich inpakken. En liet het Louwes in het pak naaien. Louwes verliet geboeid de rechtszaal. De rechters, getuigen en toehoorders konden wel naar huis.

Sommigen bleven nog even in de buurt hangen om op de goede afloop te toosten.

Natuurlijk liet de verdediging het hier niet bij zitten. Er werd cassatie gevraagd. De AG van dienst bleek bereid alles nog eens grondig te onderzoeken. Doordat het cassatieverzoek niet volledig was, kwam hij niet tot een van de voor-de-hand-iggende conclusies: Louwes had verweer gevoerd, dat hij uit de omgeving van Harderwijk had gebeld en het Hof had geoordeeld, dat Louwes niet vanaf 't Harde had kunnen bellen. Een duidelijke vormfout, rijp voor cassatie.

Een andere fout werd wel gehonoreerd, immers had het Hof geconcludeerd tot moord, maar het bewijs van voorbedachte rade niet geleverd. Helaas ging de Hoge Raad daar niet mee akkoord. Ze wisten wel een slimme redenering daarvoor op te zetten. Helaas waren ze niet slim genoeg, om te voorzien, dat Harderwijk en 't Harde zo'n 20 km van elkaar verwijderd liggen.

Ook deze tegenslag werd verwerkt en opnieuw werd een herzieningsverzoek ingediend (2006). In terugblik ziet dat verzoek er heel degelijk uit, al ontbrak de Harderwijk – 't Harde verwisseling ook ditmaal. Nieuw was de inbreng van de DNA-profielen, die de verdediging in handen had weten te krijgen. Hieruit bleek ondermeer zonneklaar, dat het beruchte spoor #10 helemaal niet alleen uit DNA van Louwes bestond. Ook werden in aanvullend onderzoek sporen gevonden, die er in de redeneringen van het NFI niet hadden mogen zijn. Daarnaast kon de verdediging meteorologische gegevens overleggen, die de reconstructie van een van de deskundigen op GSM-gebied compleet weerlegden.

Er trad een complicatie op. Maurice de Hond kwam met een getuige, die het hele herzieningsverzoek een andere kant opstuurde. Daarmee kwam de focus geheel op de betrouwbaarheid van deze getuige te liggen. Echter bleek het geheugen van deze getuige wankel. En hiermee ging het herzieningsverzoek de mist in, terwijl het technische bewijs onderbelicht raakte.

Intussen kwam het Openbaar Ministerie met een nieuwtje. Om Maurice de Hond de wind uit de zeilen te nemen, tuigde men een onderzoek naar de Deventer Moordzaak op, dat de wonderlijke titel 'Oriënterend Onderzoek' meekreeg. Binnen dit onderzoek werden tenminste twee significante ontdekkingen gedaan. Zo werd door het NFI vastgesteld, dat er sporen op de blouse waren terechtgekomen, die er ten tijde van de vondst van het slachtoffer nog niet waren. En men stelde vast, dat op de zaterdagmiddag van de ontdekking van het stoffelijk overschot meteen een onderzoek naar het geheugen van de telefoon van het slachtoffer was uitgevoerd, met als eenduidige consequentie, dat de tijdlijn, die de recherche had gehanteerd niet klopte.

Beide resultaten bleven echter buiten zicht van alle betrokkenen.....

Pas na de invoering van de wet hervorming herziening ten voordele in 2012 deed mr. Knoops een nieuwe poging, nu via de aanvraag om nader onderzoek met het oog op een toekomstige herziening. In 2014 verscheen een advies van de adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS), welke met name opening bood op nader onderzoek omtrent het overlijdenstijdstip. De beslissing van het parket (onder leiding van mr. Aben) was royaler, bepaalde DNA-onderzoeken en onderzoek naar het GSM-verkeer werden toegevoegd.

Daarna werd het stil...

Pas nadat mr. Knoops zich roerde werden Kamervragen gesteld. Kenmerkend werden deze niet binnen de gestelde termijn beantwoord. Uiteindelijk kwam er een evaluatierapport naar buiten (2018), waaruit kon blijken, dat de Deventer Moordzaak nog steeds onderwerp van onderzoek was. Daarna werd het weer stil.

In 2019 herdacht de Stentor het feit, dat het delict zich 20 jaar geleden afspeelde met een artikelenreeks, waartussen ook een interview met mr. Aben. Hierin gaf hij toe, dat er in het onderzoek was geblunderd. Intussen was al naar buiten gekomen, dat er met het moordwapen ronduit was gefraudeerd, waarschijnlijk om de geurproeven mogelijk te maken en dat er ongedocumenteerd onderzoek aan het slachtoffer had plaatsgevonden, waarvan significante waarnemingen waren achtergehouden. Bij die gelegenheid openbaarde mr. Aben, dat hij nader onderzoek had gevraagd aan het Amsterdamse Cold Case Team. Een opdracht, waarvan geen nadere omschrijving voorhanden lijkt te zijn.

We schrijven 2021, bijna 8 jaar na de aanvraag van mr. Knoops. Gevalletje minachting van het recht?